

ODGOVORNOST – ZAŠTO? U VEZI S ČIM? PRED KIM?*

ANTONIO MIRANDA REGOJO

Salesianos
Ronda de Atocha 27
28012 Madrid, Španjolska

Primljeno:
5. 12. 2010.

Stručni
rad

UDK
253-053.6:172.1

Sažetak

Autor zna da se danas govori o neodgovornosti mladih. To je vječna tema. U članku on govori o Lisabonskoj strategiji 2010, u kojoj se tri od osam definiranih kompetencija odnose na odgovornost. Polazeći od toga podatka, autor živo i provokativno postavlja pitanje o odgovornosti ili neodgovornosti. Članak završava odgovorom na tri pitanja navedena u naslovu: zašto odgovornost, u vezi s čim i pred kim, ali ovaj put s obzirom na odrasle.

Ključne riječi: odgovornost

»Današnja je mladež pokvarena u srcu, zločesta, ateistična i lijena. Nikada neće biti ono što mladež treba biti niti će biti sposobna sačuvati našu kulturu.«

(Zapis na babilonskoj glinenoj pločici iz 11. st. pr. Kr.)

»Ne gajim mnogo nade u budućnost naše zemlje ako današnji mladi dođu na vlast jer su neodgovorni i ne mogu se kontrolirati.«

(Hesiod, 720. pr. Kr.)

»Naša mladež obožava luksuz i svoj ego, loše je odgojena, ne priznaje autoritet i nimalo ne poštuje odrasle. Naši su današnji mladi istinski tirani. Nisu sposobni ni podignuti pogled kad se približi netko odrastao, a savjete svojih očeva jednostavno smatraju pogrešnima.«

(Sokrat, 470–399. pr. Kr.)

1. POSLIJE TOGA... MLADOST!

Drugim riječima, zabrinutost zbog osobne, kulturalne, društvene, seksualne »neodgovornosti« nije nova, nego trajna. Štoviše, to je problem odraslih i, u stanovitom smislu, problem određenog broja ljudi, koji su već u antici bili sposobni u pisanom obliku postaviti pitanje o onome što su mnogi njihovi odrasli suvremenici mislili.

Kad su me zamolili da napišem članak o ovoj temi, koliko god razmišljao kako da joj pridem, uvijek se u meni rađala ista dvojba. Treba li poći od jadikovki kako »je to tako« ili polazeći od utvrđene činjenice o onome što radimo, budući da je mnogo toga još slično onome što su radili babilonski, grčki ili rimski učitelji, da spomenemo razdoblje koje je, reći će neki, propalo s moćnim carstvima i kulturama po-

* Naslov izvornika: *Responsabilidad: ¿Por qué? ¿Sobre qué? ¿Ante quién?*, u: "Mision Joven" 49(2009) 393, 15-24.

put današnjih iako u geografski različitim područjima?

2. U POTRAZI ZA ZAJEDNIČKIM OPISOM

2.1. *Ujedinjeni narodi: kompetencije za budućnost*

U potrazi za ključevima budućnosti društva i svijeta, Ujedinjeni su narodi u studenome 1999. objavili dokument o toj temi. U njemu se usto govori o kompetencijama i uporišnom okviru za temeljne vrednote dok se opisuje »odgovornost ili sposobnost za obrazlaganje« kao vrednota neke osobe koja, u svom uobičajenom djelovanju:

- prihvaća kao vlastitu sveukupnu odgovornost
- izvršava preuzete obaveze
- brine se za rezultate ili za poslove koji su joj povjereni i za koje je odgovorna, u zadanom vremenu sukladno zadanoj cijeni i kvaliteti
- djeluje sukladno propisima i pravilima određene organizacije
- podupire podređeno joj osoblje, učinkovita je u nadzoru i preuzima odgovornost za zadatke koje je prenijela na druge
- osobno preuzima odgovornost za nedostatke svojih podređenih i radne ekipe.

Svatko bi od nas, bez traženja drugih religioznih, etičkih ili moralnih uputa, pomoću tih napomena mogao preispitati vlastitu odgovornost. Tada bismo vrlo vjerojatno bili umjereniji u traženju od mladih objašnjenja o njihovoj razini odgovornosti.

2.2. *Temeljne kompetencije u odgojnom sustavu*

Europska odlučnost da se u raznim europskim zemljama nastoji steći *osam temeljnih kompetencija* i primjenjivati ih u svim kurikulumima, odredila je neke ključne

oblike obrazovnih postupaka, koji su osobito naglašeni u zemljama koje nastoje poboljšati i prilagoditi svoje odgojne sustave perspektivama Lisabonskih ugovora 2010.

Peta kompetencija, o *življenju aktivnog i integracijskog građanstva*, govori o sljedećem:

- **shvaćanju vrednota** u koje se smještaju demokratske države i društva, njihovi temelji, način organiziranja i funkcioniranje
- **kritičkom razmišljanju** o pojmovima demokracije, slobode, solidarnosti, sudjelovanja i građanstva
- **posebnoj brizi o pravima i dužnostima** koja su priznata u međunarodnim deklaracijama, u španjolskom ustavu i u neovisnim zakonodavstvima, kao i pitanju kako ih različite institucije primjenjuju
- **ponašanju koje je sukladno** demokratskim vrednotama.

U sedmoj kompetenciji, koja je povezana s umijećem »učiti učiti«, promiče se i odgovornost. Sve to uključuje:

- ustrajnost u učenju, što obogaćuje osobni i društveni život
- odgovarajuće nastojanje
- sposobnost vrednovanja i prilagođavanja samoga sebe
- osobnu odgovornost i kompromis
- upravljanje vlastitim nastojanjima
- prihvaćanje pogrešaka
- sposobnost da se uči od drugih i s drugima.

Valja se prisjetiti i osme kompetencije, »*autonomije i osobne inicijative*«, polazeći od naputaka za usvajanje i primjenu skupa vrednota i međusobno povezanih osobnih stavova kao što su:

- odgovornost
- ustrajnost
- poznavanje i poštivanje sebe samoga

- kreativnost
- samokritičnost
- emocionalna kontrola
- sposobnost odabira i procjene rizika te sučeljavanja s problemima
- sposobnost odgađanja potrebe za neposrednim zadovoljstvom
- učenje na pogreškama i prihvaćanje rizika.

Kao obično, službena pravila zadržavaju se na više ili manje filozofskom opisu, bez jasnog tumačenja ili pokazivanja onoga što učenici imaju ili kako napreduju u spomenutim kompetencijama. Međutim, stvar nije mnogo lakša ni kada profesorski zbor nastoji primijeniti ta mjerila ispunjavanja obaveza tako da zadovolje institucije a da istovremeno ne uznemire obitelji ili učenike dok se pripremaju za vrednovanje odgovornosti, postojanosti, izvršavanja obaveza ili prihvaćanje pogrešaka, osim ako to ne remeti učenike u polaganju pojedinih predmeta što je za većinu osobito važno.

3. OPASNOST: NEODGOVORNI ODRASLI KOJI GOVORE O ODGOVORNOSTI MLADIH

Postoji još jedna opasnost, koja se očituje kad se ne govori o neodgovornosti nas odraslih, koja se očituje u našim mnogobrojnim jadikovkama zbog društva, svijeta, ekonomije, nacionalnih ili međunarodnih političkih mjera koje smo mi odrasli sebi samima nametnuli.

U vezi s time zanimljivo je da se u odraslome društvu i u njegovim ustanovama demokratskog odlučivanja, problem odgovornosti mladih javlja u vijestima koje govore o mladima u situacijama i postupcima kao što su:

- ulično nasilje ili vandalizam mladih koji su plod terorizma što su ga stvorili i održavaju ga odrasli

- djelovanje skinsa, neonacista ili skupina sklonih nacistima, nasilno ulaženje useljenika u nenastanjene stanove ili djelovanje političkih ekstremista. Riječ je o neodgovornim postupcima koji se mogu povezati s odraslima i njihovim ustrajnim političkim svađama, sramoćenjima, klevetama ili zlonamjernim postupcima, manipuliranjem propisima u službi više ili manje prikrivenih interesa. Na bejzbolskim utakmicama ili na uličnim crtežima doista koristimo drugačije određene prostore koje nazivamo demokratičnijima.
- nasilničke mladenačke bande koje se, poput nas odraslih kad želimo postići ono što tražimo, služe nasiljem na, kako se to kaže, »vrlo civiliziran i demokratski« način
- klasificiranje nekih sportskih ili glazbenih priredbi u nastupe visokog rizika, na kojima su mnogi glavni sudionici uvelike prešli adolescenciju i mladost
- uništavanje gradskog inventara, koje često prijavljuju odrasli, koji su pak u svom životu, kao što se to obično kaže, vrlo spretni u izigravanju plaćanja poreza, čime onemogućuju popravak tog inventara ili njegovu zamjenu drugim od različitih otpornijih materijala
- *bullying* u školskim prostorima koji se povezuje sa »siromašnim učenicima«, ali ne i s onim što rade naša djeca koja su kod kuće uvijek dobra, puna poštovanja i dobro odgojena, a »samo« ponekad ne iskazuju poštovanje, loše govore o svojim učiteljima ili ugrožavaju vlastito dostojanstvo »mladenačkim šalama« koje, kako kažemo, treba razumjeti
- mladenački seksualni videouraci na »youtubeu« i drugim društvenim mrežama, koje mnogi odrasli odobravaju, među ostalim i kao jedan od oblika

- slobode izražavanja, jer su to moderne stvari koje ne shvaćaju i ne slijede
- napuštanje i gubitak vrednota koje nerijetko spominju oni koji su se odavna prestali držati obećanja o vjernosti u vlastitom braku, nedosljedni su u svom kršćanskom životu ili svojim stilom života proturječe evanđeoskim mjerilima koja su većini neprijatna
 - primjena političkih, ekonomskih ili društvenih mjerila koja prihvaćamo kao »etički ispravna« zbog demokratske većine koja nije uvijek obavezna s obzirom na autentičnost i transparentnost
 - mladenačko nezadovoljstvo i nasilnost kad se povećavaju troškovi obrazovanja i usluga za mlade ili kada govorimo da želimo zadovoljiti njihove želje i potrebe koje su iz dana u dan sve veće, a veće su upravo zahvaljujući odraslima koji mladima stalno nude sve skuplje izazove dok im istodobno postavljaju sve veća ograničenja kad traže sredstva koja su potrebna za ostvarivanje tih izazova.

Naravno, kad se nađemo u takvoj situaciji, onda se ili povlačimo ili javno ukazujuemo na »neodgovornost mladih« te kao odgovorni odrasli tražimo rješenja koja se temelje na prijedlogu »osobne i društvene odgovornosti« koja se nameće mladima, što se provodi kao smanjivanje dobnog praga za kažnjavanje, da bismo ih što prije strpali u zatvor i udaljili iz društva, ili kroz primjenu većih kazni kako bi ih se zastrašilo što bi ih trebalo navesti da se bolje ponašaju ili postanu odgovorniji.

4. ISTINA JE, RAZLOZI NAM NE NEDOSTAJU

Stoga moramo priznati kako mi odrasli često ne vidimo rješenja kad zamijetimo:

- povećavanje kućnog nasilja u našem okruženju

- krađe sa zastrašivanjem ili bez zastrašivanja turista koji ih se odvažje prijaviti
- osvetu učenika koji u sukobima sa svojim odgajateljima smišljaju izlike o seksualnom ili osobnom zlostavljanju koje su većinom neutemeljene
- povremeno prakticiranje ili potpuno napuštanje prakticiranja vjere, ako se prije ona prakticirala, te gubitak smisla života pri ulasku u adolescenciju
- dojam kaosa u mladenačkim okupljanjima krajem tjedna gdje se miješa alkohol, droga i seks
- broj nesreća u koje su uključeni mladi kao žrtve alkohola, droge ili nastojanja da dožive povećanje adrenalina potaknutog do krajnjih granica
- nastojanje mladih da relativiziraju ozbiljne stvari kad je riječ o novim iskustvima i pokušajima, pri čemu su uvjereni da će se, budu li išli do krajnjih granica, uvijek otvoriti neka nova mogućnost za povratak
- njihovo uvjerenje da se pomoću nasilja može »sve« postići i da se tako stječe odgovarajući društveni »status« u mladenačkim krugovima
- ustaljeno mišljenje nemalog broja mladenačkih skupina prema kojemu je zlostavljanje osoba, nasilje ili zadirkivanje nešto uobičajeno i svakodnevno, ako se ne »pretjera« i ne ide do krajnosti, koja u mnogim slučajevima zapravo znači ubojstvo.

To se događa na svim stranama i u svim kulturama, i u najrazvijenijima i u najtradicionalnijima, u globaliziranom svijetu. Jasnije rečeno, kad mladenački modeli ponašanja nadiđu mjerila koja su vrijedila u drugim vremenima, kao što su bila mjerila povezana s ekonomskim ili socijalnim stanjem obitelji, njezinim religioznim identitetom ili sposobnošću da se sačuvaju ideali i obzorje za budućnost mladih.

Dovoljno je npr. pogledati jedno od najočitijih područja odgovornosti, a to je učenje, kojim se bavi najveći dio mladih u našem okruženju. Pokazatelji preranog napuštanja škole ili izostanaka iz škole na predseučilišnoj razini, što je slučaj s jednim od svaka tri naša adolescenta i, na višoj razini, premda nikada objavljeni, podaci o mladima koji beskrajno produžuju studij, mijenjaju fakultete ili napuštaju sveučilište ili visoku školu, jasni su pokazatelji pomanjkanja odgovornosti u vezi s društvenom cijenom vlastite formacije.

5. PITANJE MLADIH ILI ODRASLIH?

Tako bismo mogli nastaviti pod uvjetom da se tema promatra kao problem mladih, gledajući na neku drugu stranu.

Pokušajmo ići dalje, sve do krajnjih granica. Često govorimo o »pokvarenosti maloljetnika« i pritom mislimo na seksualno područje, a to je zapravo istina! Postoje međutim i mnoge druge »pokvarenosti« o kojima također moramo govoriti. Postoji sustav koji su uspostavili odrasli u nastojanju da na adolescente i mlade »preslikaju« djelovanje odraslih, mnogih odraslih koji iskorištavaju mlade:

- povećavajući razinu mladenačke potrošnje, što donosi goleme probitke pođe li se od mladih i od novca kojim raspoložu te im se ponude »predmeti želja« naizgled kao kultura, rasonoda, slobodno vrijeme, međusobni odnosi, sloboda ili bijeg od stvarnosti
- nudeći »neobične«, »zanimljive«, »privlačne«, stvarne i virtualne trgovine, koje pokreću i iskorištavaju odrasli koji odobravaju, premda možda i ne promiču, najslabije točke adolescentske i mladenačke osobnosti: fizički izgled, težnju za neovisnošću, raskid s pravi-

lima iz djetinjstva, potrebu za dokazivanjem i propitivanjem

- neodgovorno koristeći sudsko ispitivačke ponašanja ondje gdje nikada nema odgovornih, nego samo »vjerojatno odgovornih« koji se na presude žale do beskonačnosti
- neprestano tražeći odgovorne i krivce, koji su često skriveni i najodgovorniji za postupke koji nam se ne sviđaju
- prilagođujući etička mjerila »dobra i zla«, »odgovornosti i neodgovornosti« već prema tome je li netko za što odgovoran ili je žrtva
- potičući zloporabu i neodgovornost prikrivajući pravo značenje riječi i pojmova koji odgovaraju temeljnim životnim mjerilima: abortus / namjerni prekid trudnoće, »homoseksualni brak«, »građansko krštenje ili građanska prva pričešt«, »veliko ili malo nasilje«
- promičući uspjeh pomoću neodgovornog vrednovanja, mjenenog u mnogim slučajevima pokazateljima o slušanosti ili prisutnosti u medijima, kojima, naravno, upravljaju odrasli, govorom o nevjernosti, nedosljednosti, pomanjkanju poštovanja, nesposobnosti praštanja, uime neodgovorne slobode izražavanja koja duboko šteti pojedinim osobama
- banalizirajući obiteljski životni ustroj neodgovornim napuštanjem dužnosti prihvaćenih u trenutku začetka i rađanja djece, prepuštanjem odgojne odgovornosti osobama koje su strane vlastitoj obitelji.

Drugim riječima, možemo li optužiti za neodgovornost ili za nedovoljnu odgovornost mlade koji su neprekidno uronjeni u opću neodgovornost koju podržavaju i potiču odrasli.

6. NEODGOVORNOST, STRAH ILI NAPUŠTANJE ODGOVORNOSTI ODRASLIH?

Na temelju ovog pregleda mogli bismo ustvrditi da se mi odrasli, prije nego počnemo govoriti o neodgovornosti i rastrganosti mladih pred njihovim obiteljskim, školskim, radnim, građanskim, religioznim ili društvenim dužnostima, trebamo okrenuti sebi samima i nastojati otkriti u čemu smo pogriješili odričući se svoje odgovornosti.

I tu ćemo, premda manje, kao što je u vezi s tim rekao neki mladić, naići na opravdanje da smo bili »zauzeti 'mnogo važnijim' stvarima: poslom, kupovinom, ekonomijom, politikom ili možda, što bi bilo još gore, rastavom braka, dokazivanjem pred mlađima, nastojeći živjeti i pokazivati se kao adolescenti i mladi tijelom i duhom s četrdeset ili više godina što mislimo da postizemo vježbanjem ili boravkom u fitness ili wellness centru ili...«

Na kraju krajeva, kad upru prstom u nas zbog naše uloge u njihovoj nedostatnoj odgovornosti, lako nam je izravno odgovoriti:

- tvrtka vrednuje odgovornost, ukoliko se pritom često ne postavlja pitanje smisla i etičke ispravnosti dobiti i investicija
- ono što je za nas osobito važno kao vrednota osobnog ostvarenja ili ostvarenja u paru, često se događa zbog prepuštanja djece stranim ljudima, koliko god npr. djedovi i bake bili vjerni, uzorni i zaslužni, jer su općenito generacijski mnogo udaljeniji
- vremenski nedostatan obiteljski suživot, ograničeno kretanje, u najboljem slučaju u vrijeme praznika i u slobodno vrijeme, daleko od uobičajenog vremena kad se istinski zahtijeva i oblikuje smisao za odgovornost

- nedostatak, ako ne i potpuni manjak smisla za dijalog i za traženje poveznica u trenucima često neriješenih nesuglasica, očituje pomanjkanje naše odgovornosti u traženju susreta, oprostjenja ili povjerenja u dobrotu svakoga pojedinca
- nastojanje i zalaganje vlastodržaca ili političara pokazuje da nije važno obostrano povjerenje i transparentnost, nego traženje načina da se ostane na vlasti i po mogućnosti uništi drugoga
- da je, uključujući i odnos roditelja i djece, za mnoge odrasle važno da se ne obavještava roditelje i da se izbjegniju neugodnosti ili neugodne posljedice pomoću »pilula« za dan poslije ili dan prije, koje se lako dobivaju i uklanjaju probleme.

Nije teško shvatiti da će se mnogi »neodgovorni mladi« o kojima govorimo složiti s komentarom Helen Jaktlun, zamjenice ravnateljice švedske zaklade »Očevi i majke na ulicama« 2007. godine, kad je postala očita nezainteresiranost švedskoga društva za mladenačko nasilje skupine šesnaestogodišnjih dječaka iz visokoga društva koji su iz nepoznatih razloga nogama izudarali svoga vršnjaka, a neki od onih koji su tome prisustvovali, susrevši se na zabavi, govorili su o »zavisti ili budalastim komentarima nekoga tko je pijan«.

»Moramo živjeti blizu naše djece kako bismo vidjeli što rade te to sebi odobrili ili prigovorili. Djeca traže da budemo uz njih, žele roditelje koji ih razumiju, koji ih traže upravo onda kad to ne zaslužuju. Znamo da nas uvijek ne prihvaćaju dobro, da nas ponekad promatraju kao ljude iz nekog drugog doba, ali im nedostajemo, treba im netko tko se za njih zanima.

Treba znati postavljati granice, biti zahtjevan, biti jasan u postavljanju uvjeta. To

im treba, to i traže. Traže da ih netko usmjera i kazuje im što je dobro, a što loše. Traže da im roditelji posvete vrijeme, i količinski i kakvoćom.

U švedskom društvu javlja se ideja da su odrasli razočarali djecu. Najveća je pogreška odsutnost roditelja iz života djece. Nije dovoljno reći da ih volimo ako nismo s njima.

Moramo se odvažiti da im kažemo što je dobro, a što loše. Da je tući drugoga nešto loše i da se to ne smije podnositi. Iznad svega, valja im govoriti o posljedicama. Valja im jasno obrazložiti kako se treba vladati, kojih se vrednota i pravila pridržavati. Istodobno valja priznati da je teško biti roditelj mladog čovjeka, pa se stoga moramo međusobno potpomagati, razmjenjivati dobra i loša iskustva.»

7. PITANJA MLADIH

Sve je to istina. Mladi ljudi, mnogi među njima, u najmanju ruku stvarno nisu zadovoljni svojom neodgovornošću.

U ovom se trenutku prisjećam razgovora o toj temi u razredu s odraslijim mladima u strukovnoj školi. Ti su mladi odraslima postavili sljedeća pitanja:

- Kako se može tražiti odgovornost od 17-godišnjaka ili 18-godišnjaka ako se ranije za isto djelo nije tražila nikakva odgovornost ili se na nj smijalo kao na »šalu i dosjetku« i pripisivalo se mladenačkoj duhovitosti i dosjetljivosti?
- Može li se zahtijevati odgovorno trošenje vikendom kad je skuplje kupiti bocu vode od bilo kojeg alkoholnog pića?
- Zašto nam odrasli kao uzor uspješnosti predstavljaju ljude koji zauzimaju visoke položaje ili postižu velik uspjeh u profesiji, ne kritizirajući pritom društveni sustav koji se u većini slučajeva koristi kako bi se »uspjelo«?

- Bi li se odrasli usudili povjeriti nam bilo kakvu odgovornost? Jasno je da to najčešće ne bi učinili, posebice ne onda kad bismo željeli da nam se sve odmah prepusti.
- Što zapravo možemo birati? Moda, glazba, religija, sustav učenja i ocjenjivanja – sve nam je to nametnuto. Što nam preostaje kako bismo osjetili bar malo odgovornosti?
- Najviše što nam je dopušteno jest da učinimo ili ne učinimo ono što nam se kaže da moramo učiniti.
- U našoj skupini mladih mi mladi smo odgovorni, uvijek netko ne pije da bi mogao voziti... Ostali tako mogu mirno piti koliko žele.
- Ako ne postoje nasilje i zlostavljanje, zašto je loše ako činimo ono što nam se sviđa?
- Moj novac je moj i s njime radim što hoću. Isto kao što i vi činite sa svojim.
- Niti sam ja tražio da se rodim niti su od mene tražili dopuštenje da me rode, tako da sada ni ja od vas ne tražim... Mi sebe međusobno podnosimo takve kakvi jesmo.

Nisu to bili neki posebno nadareni mladi... premda je moguće da su tijekom svoga školovanja shvatili da, u najmanju ruku, mogu slobodno govoriti, »odgovarajući« za ono što su rekli.

8. ODGOVORNOST »S« MLADIMA

U naslovu ovoga članka nalaze se tri pitanja u vezi s odgovornošću mladih: zašto, zbog čega, pred kim?

Ovoga puta mi je, protivno onomu što se inače događa, naslov članka bio jasan prije sadržaja. Uredništvo časopisa je od mene tražilo da pišem o odgovornosti mladih u društvu punom oprečnosti u kojem

je produženo razdoblje adolescencije. Kategorijom »mladih« se, sociološki gledano, smatra dobna skupina sve do 30 ili 35 godina, dok je prosječna dob kad se u Španjolskoj napušta roditeljski dom oko 32 godine. U istoj dobi se donosi i odluka o važnim životnim pitanjima. Predviđanja kazuju da će mladi čovjek kad završi školovanja tijekom svoga život promijeniti u najboljem slučaju 6 ili 7 različitih zaposlenja. Prema tome, tri spomenuta pitanja sama su po sebi opravdana.

Bilo je teško približiti se adolescentima i mladima i od njih tražiti odgovornosti koje u mnogim slučajevima smatraju dalekima, nejasnima, nečim čime će se baviti kad »se srede«, kad budu živjeli u više ili manje privremenim obiteljima ili budu toliko samostalni da mogu živjeti zasebno.

S obzirom na situaciju pitanje bih usmjerio prema odgovornosti nas odraslih i iskustvu nas kao odgojitelja ili animatora mladih. Pokušavajući odgovoriti na tri postavljena pitanja, valja razmotriti kako odgajamo »zato da« mladi budu odgovorni, tražiti koliko smo sposobni odgajati s gledišta odgojne odgovornosti koju dogovarano »s« njima. Drugim riječima, postavlja se pitanje koja je odgovornost nas odraslih, odgajatelja »s« mladima koji su subjekt i središte našeg odgojnog poslanja.

Odgovornost »za što«? Zato da im pomognemo:

- da izrastu u osobu koja je sposobna prihvatiti svoju odgovornost u izgradnji boljega svijeta i društva
- da otkrivaju odgovornost kao sporazum i izvor cjelovitog osobnog rasta
- da traže alternative, izaberu i opredijele se za određeni životni poziv
- da u svakom trenutku budu svjesni poziva da se bude odgovoran za svoj život u raznim područjima na kojima se ži-

vot odvija: obitelj, posao, društvo, vjera, etičko opredjeljenje itd.

- da čitaju i odgovorno tumače Božji poziv, jer Bog računa na svakog čovjeka kao na »odgovornu« osobu u izgradnji Kraljevstva.

Odgovornost za što? Prihvatili smo odgovornost koja nam nije nametnuta. Odgovorni smo za naše mlade i za naše odgajanje koji su za nas:

- temeljni naslovnici našega poslanja
- teološko mjesto gdje nam Bog govori i omogućuje nam da navješćujemo njegovo kraljevstvo
- izvor cjelovitog rasta kao osobe koje su se sporazumjele s našim društvom i s obiteljima naših naslovnika koji su nam povjerovali njihov odgoj te s Crkvom
- polje koje je otvoreno za stalnu sjetvu vrednota na temelju kojih se izgrađuje njihova buduća sreća u obiteljskom, radnom i društvenom životu
- izvor životnog smisla u onome što jesmo i što radimo dan za danom među njima i s njima.

Odgovornost pred kim? Nas vjernika:

- pred Bogom, koji nas stalno poziva da nastavimo njegovo stvarateljsko djelo i nastojanje oko spasenja mladih
- pred društvom, koje nam dodjeljuje ulogu odgajatelja novih naraštaja odgovornih za budućnost svijeta
- pred obiteljima, koje često u naše ruke predaju najveće blago koje u životu imaju
- pred ustanovom kojoj pripadamo, koja treba biti plodna, stvaralačka i vjerna primljenoj karizmi
- pred nama, sa svim našim nedostacima, jer se osjećamo pozvani raditi za sve njih u izgradnji Kraljevstva.

ZAKLJUČAK

Ovo razmišljanje može potaknuti mnoge učinkovite zaključke. Kako bismo bili što jednostavniji, nastojmo u našim animacijskim ekipama i u našem pastoralnom djelovanju pronaći zaključke koji su povezani s procesima rasta u odgovornosti prema mladima, otvarajući tako vrata za rast tijekom sveukupnoga života.

U tome smislu nabrojat ću nekoliko »pokretačkih« riječi koje nas mogu uputiti u smjeru preispitivanja naših pastoralnih projekata imajući u vidu odgovornost »s« mladima. Evo tih riječi: nastojanje, mora-

ti, autonomija, zalaganje, izbor, sloboda, traženje odluka, naraštaj alternativa, zajedničarski osjećaj života, priznati pogrešku, vrednovati mala postignuća, preispitati naše propise, povjerenje u svaku osobu, određivanje granica, povezanost života i djelovanja, poštivanje.

Sve to valja primijeniti na roditelje, učitelje, odgajatelje, skrbnike i sve one koji su zainteresirani za odgovornost naših mladih i za našu odgovornost na tom području. Praksa će nam zasigurno ukazati na daljnje postupke. Valjat će »odgovorno« čitati i produbiti našu »odgovornost« prema njima.